

Spår av litteratur

Bokserien Harry potter skriven av J.K.Rowling är den bäst säljande bokserien i världen med över 500 miljoner sålda kopior globalt, med den första boken skriven 1997 och uppskattas ha sålts i 120 miljoner exemplar (List of best-selling books, 2018).

Boken handlar om Harry Potter, en pojke som förlorat båda föräldrarna och bor hos sin mosters mindre vänliga familj. Under starka protester från sin adopterade familj åker han till Hogwarts, en skola för häxor och trollkarlar. Harry upptäcker att allt inte är som det ska i skolan och han är tvungen att konfrontera sitt förflutna.

Harry Potter är en bokserie skriven på senare och det är tid och det är därför svårt att säga om den tillhör någon viss epok. I tiden är den närmast Postmodernismen som började 1950, men vad postmodernismens stildrag innebär är inte fastställt, och är ett ämne i debatt. Postmodernismen är som många epoker, en reaktion på tidigare epok som i det här fallet är modernismen. Den ifrågasätter idén om fasta värden och absoluta sanningar och kritiserar därför objektivitet. Istället är allt kontextuellt och rationellt, man kan säga att en grundidé är skepticism.

Ett klart tecken på postmodernismens idéer i boken, kan hittas i det sista kapitlet där det visar sig att Professor Quirrell, avbildad som ett offer och med svag identitet egentligen är den onde. Den som genom boken har verkat vara den onde är professor Snape som faktiskt har försökt hjälpa Harry (Rowling 2010:351). Det visar på kontextualitet och motstånd mot absoluta sanningar. Samtidigt utspelar sig boken i en värld av magi som i sig självt starkt bryter alla idéer om absoluta sanningar. Samtidigt som det visas att Quirrell är den onde får vi veta varför Snape hjälper Harry, han hatar nämligen Harry, men på grund av speciella omständigheter gör han det, vilket visar på kontextualitet.

”Jaa ...”, sade Dumbledore lite frånvarande. ”Visst är det konstigt hur folk tänker? Professor Snape stod inte ut med att stå i skuld till din pappa ... Jag tror faktiskt att han ansträngde sig så hårt för att skydda dig det här året för att han kände att då skulle han och din pappa vara kvitt. Sen skulle han kunna återgå till att avsky din pappas minne i lugn och ro ...”(Rowling 2010:364)

Den här stilen följer en samhällsutveckling som går från den modernistiska stilen och avstår från en materialistisk världsbild och passar bra in med postmodernismens idéer.

I och med att boken passar in inom Postmodernismens idéer skiljer den sig från modernismens litteratur inte minst i stildragen. Modernismen har en tendens att använda komplicerade och svåra beskrivningar som ibland kan verka motsägelsefulla, vilket skiljer sig starkt från *De vises sten* som använder enkelt språk och ibland komiska beskrivningar för sina olika personer i boken. ”Han var en stor, fläskig karl med nästan ingen hals,...”. Så lyder beskrivningen av mr Dursley och två rader senare får vi en beskrivning av mrs Dursley.

”Mrs. Dursley var smal och blond och hade nästan dubbelt så mycket hals som folk brukade,...”(Rowling 2010:7). Kombinationen av mr och mrs Dursleys beskrivning ger en mycket komisk bild. En anledning till att boken både har ett enkelt och ibland komiskt språk kan vara på grund av att målgruppen är barn och ungdomar. Självklart skulle man kunna

beskriva Harrys lidande i detalj, men det görs den inte vilket gör den del av Harrys liv som är som mest plågsamt verkar mindre dramatiskt och har sin förklaring i målgruppen.

Genom boken lär vi känna Harry och det märks ganska tydligt hur hans personlighet snarlikt följer den klassiska hjälten. Han tar ett ansvar som han inte behöver när han bestämmer sig för att nå de vises sten innan Snape. "Jag tänker ge mig ut i natt och jag tänker försöka komma först till stenen." (Rowling 2010:330). Harry är elva år gammal men har stark moral och vet vad som är rätt och fel. Men han visar som störst hjältemod när han står upp för det han tror på. I kapitel 9 har Malfoy, en jämgammal elev på skolan stulit något från en kamrat till Harry. Harry jagar Malfoy genom luften på kvast även fast det är förbjudet för att ta tillbaka det som var stulet, vilket visar tydligt på den klassiska hjälten inom Harry.

Den klassiska hjälten är som namnet syftar på väldigt vanlig och har funnits länge. Under antiken skrevs det många hjältesagor ofta förknippade till gudar på något sätt, som till exempel Herkules tolv stordåd, Harry Potters hjältesaga är inte kopplad till gudar men Harry och Herkules bär många likheter. Antikens sagor handlar även ofta om att man inte ska tro att man är större än gudarna, så kallad hybris. I slutet av boken bestämmer sig ägaren för att förstöra stenen som har givit honom evigt liv vilket kan tolkas som att man ska inte försöka blir större än gudarna och därmed en direkt koppling till Antiken.

Men inte bara Antiken hade hjältesagor, det finns hjältesagor från nästan alla epoker och en viktig epok är medeltiden då hjälteposet växte fram med samma typer av hjältar dock är epos skrivna på vers och skiljer sig på det sättet. En epok som hade mycket få hjältesagor var realismen. Poängen med realismen var att skildra världen så verklighetstroget som möjligt när litteraturvärlden blivit trött på romantikens känslor som kändes falska. Det handlade även om att skilja fattigdom och baksidan av samhället vilket också är tack vare att det fanns fler inom de lägre klasskikten som blev författare. Här kan vi se en klar skillnad från boken som är en fantasy bok och berättar om magi och mycket orealistiska saker medans realismen strävar efter att göra tvärtom.

Genom boken stöter man på mycket som man känner igen, det finns troll, kentaureer med mera. Mycket intertextualitet kommer från gotisk litteratur som uppstod i och med romantiken, det är en skräckgenre som populariserade vampyrer, varulvar och många av de monster som syns i *Harry Potter* som har sina ursprung ur folksägner från antiken. Varulvar är från antiken och vampyrer har funnits i folksägner mycket längre. En intressant intertextualitet är hunden Fluffy. "De tittade rakt in i ögonen på en fruktansvärd hund, en hund som fyllde hela utrymmet mellan taket och golvet. Den hade tre huvuden." (Rowling 2010:197). Som beskrivet har Fluffy har tre huvuden, precis som hunden Kerberos från grekisk mytologi, rakt ur Antiken. Kerberos vaktar portarna till helvetet den har tre huvuden och är enorm, vilket är mycket passande eftersom Fluffy vaktar ingången till de vises sten. När Harry, Hermione och Ron lyckas ta sig förbi Fluffy landar dom i en stor växt som kallas djävulens snara vilket också har en viss intertextualitet i och med att kerberos vaktar helvetet där i kristendomen djävulen bor. Det är dock värt att påpeka att Hades, underjordens härskare från grekisk mytologi som Kerberos faktiskt vaktar inte är den grekiska mytologins motsvarighet till djävulen.

Det kan vara ganska intressant om man vet hur boken slutar att undersöka hur bilden av Snape som den onda målas upp och hur små ledtrådar har placerats ut så att man inte helt kan utesluta Quirrell. Den första gången Harry ser Snape är efter de nya eleverna har blivit sorterade in i sina elevhem och en stor bankett är i full gång, Harry får ögonkontakt med Snape och det bränner till i Harrys ärr. Det här får det att se ut som om Snape är den onde personen i boken. "Det hände väldigt plötsligt. Den kroknäste läraren tittade förbi Quirrells turban rakt in i Harrys ögon, och en skarp, brännande smärta sköt tvärs genom ärret på Harrys panna"(Rowling 2010:155). Notera att Quirrell nämns i mening och även om det är skrivet som om Snape är den onde, finns Quirrell där som en liten ledtråd.

I kapitel 10 vilken utspelar sig under allhelgonaafton har ett troll tagit sig in i skolan, det är Quirrell som varnar om trollet, och när Harry och Ron letar efter Hermione ser de Snape som är på väg mot den förbjudna tredje våningen där Fluffy vaktar De vises sten. Det visar sig även senare att Snape haltar och har skadat benet även fast han aldrig var i kontakt med trollet och man kan då lista ut att han har försökt ta sig förbi fluffy. Senare i boken händer en liknande sak igen, när Harry spelar sin första Quidditch match och någon uttalar en förbannelse över hans kvast. Vi får veta att Snape håller ögonkontakt med Harrys kvast, så som man gör när man uttalar en förbannelse. Sedan springer Hermione för att stoppa Snape. "...stannade inte ens för att be om ursäkt då hon knuffade professor Quirrell med huvudet före ner i raden framför. När hon kom fram till Snape hukade hon sig ner och viskade några väl valda ord." Här används knuffandet av Quirrell för att visa att hon har bråttom men han är även med för att ge läsare en ledtråd till vem det är som verkligen uttalar förbannelsen. Genom hela boken finns det små ledtrådar mycket i stil med mysterieböcker som blev populära under modernismen med Agatha Christies böcker i spetsen, *Harry Potter* är dock inte lika inriktad på att lösa gåtor som Hercule Poirot dels för att boken inte har samma modernistiska syn på att allt kan lösas med logik och har ingen lång och invecklat avslut där huvudpersonen i slutet förklarar hur denne kom fram till vem som mördaren var. Att använda Snape för att få läsaren att tro att han är ond gör Rowling mycket bra medans hon samtidigt lägger ut ledtrådar som leder läsaren till sanningen.

Harry Potter är en berättelse med berättelser vävda in i sig, samtidigt som det är en hjältesaga, tar den hand om mysterier och berättar om resan för att hitta familj och vänner. En väl balanserad bok som plockar stildrag från de flesta epoker men ändå lyckas vara ny och fräsch med nya idéer och nya ideal.

List of best-selling books (2018, 17 maj). I *Wikipedia*. Hämtad 2018-05-19, från https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_best-selling_books

Rowling, J.K.,. (2010). *Harry Potter och de vises sten*. (6. uppl.) Stockholm: Rabén & Sjögren.

Kerberos (2018, 6 februari). I *Wikipedia*. Hämtad 2018-05-20, från [https://sv.wikipedia.org/wiki/Kerberos_\(mytologi\)](https://sv.wikipedia.org/wiki/Kerberos_(mytologi))

Medeltidens litteratur (2018, 2 mars). I *Wikipedia*. Hämtad 2018-05-18, från https://sv.wikipedia.org/wiki/Medeltidens_litteratur

Joni Stam, B. (2012). Tidslinje för litterära epoker. Hämtad 2015-10-22 från https://larare.at/svenska/moment/litteraturhistoria/litteraturhistoria_tidslinje.html